

Lämna dina synpunkter senast 24 mars 2017 till e-post: stadsbyggnadskontoret@malmö.se
ange "Yttrande ÖP samråd. Dnr SBN 2016-131" i ämnesraden

2017 02 23

ÖVERSIKTSPLAN FÖR MALMÖ

Aktualitetsprövning och översyn 2016–17

Remissvar gällande underlag för samråd

Malmö ideella föreningars Paraplyorganisation, MIP

Vi hyser i stort samma tankar som framfördes i tidigare samråd kring översiktsplanen. I denna aktualiseringen understryker vi gärna igen att all planering måste utgå ifrån och inriktas på en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar stad. Vi är också glada för att det i Översiktsplanen har tagits med skrivningar om den idéburna sektorn och civilsamhällets betydelse för den fysiska planeringen och dess konsekvenser. Vi vill gärna utveckla detta vidare.

Översiktsplanens genomförande

Nya begrepp tillförs ofta i en aktualisering. Det är helt riktigt att som skrivs att Översiktsplanens genomförande kräver en ökad "komplexitetsmedvetenhet" i den kommunala organisationen. Och särskilt i hög grad hos de som planerar. Att tro att man kan skapa en "plan", och sedan genomföra den, i strikt rationell bemärkelse, är nog för att säga det enkelt – något utopiskt. Oavsett komplexitetsgrad.

Vi ser det givetvis viktigt att planeringen tar sin utgångspunkt i den komplexa verklighet man säger sig vilja planera, och som vanligt är det då viktigt att involvera stadens olika aktörer i planeringen. I vilken utsträckning och grad, det låter vi vara osagt, men att en kollaborativ och demokratisk planering och genomförandeprocess måste till är minst lika viktigt som uppbärandet av "komplexitetsmedvetenhet" inom den kommunala organisationen. Kort och gott är det bra om fler delar samhället är delaktiga i Översiktsplanearbetet, och idéburen sektor som i många avseenden historiskt bidragit till stadsutvecklingen välkomnar alla sådana inviter.

Kopplingen till andra styrdokument

I en del av de styrdokument som tillkommit i kölvattnet på Översiktsplanen, "Plan för samhällsservicens markbehov", Utbyggnadsstrategier, och vissa fördjupningar, så återkommer också diskussioner om den service befolkningen i Malmö kan behöva. Särskilt intressanta för oss blir tankar och förslag kring mötesplatser, kultur, fritid och föreningsliv i generell bemärkelse både i den aktiva formen när dessa frågor inkluderas i planeringen och när de är föremål för planeringen. Vi saknar tydliga analyser och underlag, samt nytänkande kring dessa frågor och skulle önska att ett särskilt fördjupat arbete gjordes inom ramen för översiktsplaneringen kring dessa frågor.

I aktualiseringen nämns *Plan för samhällsservicens markbehov i Malmö* (antagen nov 2016) som ska tillse att markbehov för samhällsservice ska kunna tillgodoses långsiktigt och strukturerat i enlighet med översiktsplanen.

Vi kan konstatera att det i Plan för samhällsservicens markbehov förvisso tas upp behov som finns kring fritid och kultur, men några större ansträngningar att analysera detta behov görs dock inte. Ska sägas till försvar att bristen ändå uppmärksammas. På samma sätt som det finns nyckeltal för annan service, borde det finnas något typ av uppskattning av det behov av mötesplatser som kan finnas, lokaler för allmännyttiga organisationer, lokaler för kultur och fritidsverksamheter. Härvidlag skulle givetvis en fruktbar samverkan kunna ske för utveckling av nya "nyckeltal".

Vidare nämns också att hänsyn ska tas till nya strategier som pekar på behovet av utökade byggnationer för samhällsservice.

I *Utbyggnadsstrategi för förskola, grundskola, arbetsmarknads-, gymnasie- och vuxenutbildning i Malmö stad* (2016-04-18), framgår att behovet av skolor är stort. Här menar Malmö stad att:

"Parker och grönområden är viktiga delar i staden men skolförvaltningarna menar att stadsplaneringen i första hand måste se till behoven av förskole- och skolgårdar och därefter förutsättningarna för att tillgodose behovet av parker och grönområden."

Vi är tveksamma till delar av utbyggnadsstrategin av två skäl och vill belysa detta i denna aktualisering av översiktsplanen (som avgränsar just grönområden och parker). Vi är skarpt kritiska till att skolor och dess uterum ska prioriteras före allmänhetens tillgång till parker och grönområden. Vi behöver rikligt med grönska inom staden för att hålla oss friska och hälsosamma, det är svårt nog att hitta gröna områden att vistas i eller ens betrakta, särskilt i den täta staden. Att skapa nya grönskande rum och skolgårdar för skolor på tidigare hårdgjord yta är dyrare på kort sikt, men betydligt mer långsiktigt hållbart. Viktiga ekosystemtjänster i grönområden värnas då.

Vi vill precis som Utbyggnadsstrategin gärna att skolor byggs och anpassas primärt för skolverksamhet, men menar att det också ska vara möjligt att bygga på ett mer flexibelt sätt så att det är möjligt att nyttja lokaler för bland annat föreningsverksamheter. Överlag är det märkligt att planeringen för just skolor saknar den "komplexitetsmedvetenhet", som aktualiseringen säger sig efterfråga, eller så har frågan väckts därav. Utbyggnadsstrategin för skolor är tydligt enkelspårig och ger inte särskilt mycket utrymme för en dynamisk offentlig planering som skapar flera gränssnitt till stadens olika rum och behov. Här bör aktualisering nog peka på de fördelar som finns av att hela staden förhåller sig till de övergripande långsiktiga behoven kring markanvändningen i stort.

Fördjupad översiktsplan kring "stadsutveckling och idéburen sektor"

Behovet av att integrera möjligheten till verksamhetslokaler för det ideella föreningslivet är stort. Vi kan se att hyror skjuter i höjden och det är svårt för föreningar att etablera sig i nya områden överhuvudtaget. Om det ens byggs verksamhetslokaler av den karaktären. Vi kan däremot se en utveckling där flera områden blivit väldigt föreningstäta. Det är äldre industriområden runt i staden. Sofielunds industriområde, Sorgenfri, Ystadvägen, områdena kring Folkets Park. Dessa områden håller sakta på att "gentrificeras", de blir mer och mer svåråtkomliga. Detta är en problematik som vi menar kräver en egen fördjupning inom ramen för översiktsplanen.

Vi vill därför se att ett samverkansarbete sätts igång med att ta fram en "Fördjupad översiktsplan" som tar upp frågor om stadsutvecklingen och de behov som civilsamhället och idéburen sektor har, och på vilket sätt dessa kan delta i planprocesser och stadens utveckling på ett bättre sätt.

Hållbarhet och långsiktighet

Översiktsplanen ska bedömas utifrån hållbarhetsmål. Många av de mål som återfinns i FNs nya Agenda 2030 är väsentliga för Malmö. Vi ser gärna en dialog mellan de idéburna och Malmö stad kring hur en samverkan skulle kunna se ut, och hur de idéburna skulle kunna bli delaktiga i en bedömning av Översiktsplanen.

Samma sak gäller givetvis det arbete som gjorts inom ramen för Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö. Vi konstaterar att det är synd att det största sociala underlaget som tagits fram inte ingått i Översiktsplan för Malmö. Vi ser med glädje att utgångspunkter för den fysiska planeringen blandas med sociala perspektiv inom väsentliga utvecklingsfrågor för Malmö. Vi ser det också viktigt, förutom arbetet med de aspekter som nämns gällande kommissionen, att idéburen sektor får möjlighet att delta i arbetet med de analyser och det stöd som ska arbetas fram.

Ekosystemtjänster

I många avseenden är ekosystemtjänster kopplade till någon typ av social relation och mänskligt behov som är beroende av ekologiska aspekter. I detta avseende vill vi gärna lyfta fram de oerhört viktiga hälsomässiga och sociala aspekterna av ekosystemen, särskilt viktigt är det att inom det urbana landskapet skapa ekosystem som är hållbara. Tillgång till natur och parker, hav och strand, skog och sjöar är viktiga inslag i en urban kultur, och med dessa intressen kommer också ett rikt föreningsliv knutet till detta. Vi tror att det är viktigt att lyssna in dessa röster i alla lägen när planering sker. Vi anser också att Översiktsplanen bör lyfta värdet av ekosystemtjänsterna och också räkna in de sociala dimensionerna av ekosystemtjänst-perspektivet.

Investeringsstyrning

Vi ser med intresse på skrivningarna om nya former för en utvecklad investeringsstyrning baserat på en mer komplex och medveten planering, i strikt mening geografisk och tematiserad territoriell stadsutveckling. Vi vill dock påpeka vikten av att skapa tvärsektoriell samverkan, och att tidigt inkludera civilsamhällets aktörer in i detta. Frågor kring mandat och representativitet är givetvis viktiga men framförallt är det viktigt att kunna se målkonflikter på ett tidigt plan, och att förstå konsekvenserna av en viss typ av planering. "Portfölj"-styrningen där flera intressenter samverkar, och där processen är viktigare än planen, ser vi som en förstärkning av en långsiktigt hållbar översiktsplan.

Vi uppskattar att man analyserar och omvärderar tidigare planer och markanvändning, samtidigt vill varna för att utpeka områden som "långt utnyttjade, med låg nyttjandegrad", det är ibland en del av kvaliteten med vissa områden, eller rentutav syftet med området, och kan ibland liknas vid det som en del aktörer inom stadsutveckling efterfrågar; "icke-programmerade områden". Särskilt kan detta gälla i skärningen rekreation, fritid, friluftsliv, naturvistelse och parker. Här bör man traska mycket varsamt fram.

Betydligt bättre är att omvandla flera av stadens hårdgjorda och ineffektiva trafikytor eller andra till trafikändamål anpassade områden. I praktiken utgör dessa ett stort problem för en ekologiskt och

socialt hållbar stadsmiljö. Överdäckning, omvandling av trafikleder, multifunktionella trafiksystem är att önska i framtidens planering.

Bygga bort segregation

I samrådshandlingen framförs att vi behöver "bygga bort bostadssegregationen". Vi vill höja ett varningens finger mot en sådan förenkling av problematiken. Det har givetvis visat sig vara alltför enkelt att bygga segregerat, antingen låter man det vara politiskt styrt som med "Miljonprogrammet", eller så är det bara att låta marknaden bestämma, så styr ekonomin fördelningen av bostäder. Ej att förglömma är att handlingen är enkel, men ideologin synnerligen komplex – då den har karaktären av modernitet. Men det är mycket svårare att förändra något som redan planerats och byggts och som är mer eller mindre dysfunktionellt. Här krävs verkligen en ny form av planering och nya förhållningssätt. Ett upplösande av det moderna planeringsidealet.

Vi inser att det inte är enkelt att skapa en planerad bostadsplanering som levererar en jämlik och rättvist fördelad bostadstillgång. Oavsett vilket tror vi att det som främst bör byggas bort är bristen på bostäder, sedan bör politiken inriktas på att bostäder blir tillgängliga för andra grupper än de som har råd att efterfråga dyra nybyggnationer. Men vi ser också att fokuset på bostäder som "enheter" blir ensartat, snarare bör man kanske ha en politik för "områden för bostäder och andra verksamheter". På det sättet fylls också våra bostadsområden med rum och lokaler för den verksamma människan, och fyller behovet av delaktighet och skapar förutsättningar för en ökad demokratisk process inom staden.

Vägen till full sysselsättning och bostad åt alla är inte möjlig om inte sociala företag, föreningslivets resurser och andra initiativ i lokalsamhället främjas och stöds. Vi är övertygade att ambitionen att bygga samman Malmö står och faller med malmöbornas egna, frivilliga engagemang i utvecklingen, i etablerandet av sociala nätverk och i att släppa fram alla möjliga och omöjliga initiativ. Vi efterlyser en insikt i att föreningar och folkrörelser är helt avgörande om vi ska kunna bygga en socialt hållbar stad som samtidigt kommer att präglas av många som lämnat sina rötter i Sverige eller någon annan plats i världen. Ska det vara möjligt att skapa en långsiktigt socialt hållbar stad, framförallt med Malmös utgångsläge, kan man inte bara förlita sig till kommersiella och offentliga aktörer. Vi vill att Malmö Stad tydligt i sina plandokument ger den ideella sektorn samma betydelse som den offentliga och kommersiella. Vi har börjat se en förbättring kring denna aspekt, men vi kräver större delaktighet.

Beröm

I övrigt vill vi berömma Översiktsplanen och denna aktualisering för att den inkluderar många olika perspektiv, och också adresserar viktiga målkonflikter. Låt fortsatt bli att undvika de paradoxala problemen, t.ex. en tät och grön stad, trafiksystem som minskar behovet av trafik, social integration i större mångfald... och så vidare. Oftast i dessa sammanhang är det som vanligt proportionerna och prioriteringarna som kraschar in i det utopiska idealets planmässighet med verklighetens kaotiska och komplexa sirensång som vägledning. Malmö blir sig självt ändå.